

SIMPÒSIUMS

**LA REIAL ACADÈMIA DE CIÈNCIES
I ARTS DE BARCELONA**

PRESENTACIÓ

Agustí Nieto i Galan
Antoni Roca Rosell

La Reial Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona (RACAB) ha estat en els darrers anys objecte de nombrosos estudis vinculats amb diversos aspectes de la història de la ciència, de la tècnica i del pensament a Catalunya. Les publicacions de la RACAB, presents en moltes biblioteques, permeten descobrir aviat una institució de relleu, amb ambició universal, no exempta, és clar, de limitacions i de contradiccions.

La mateixa institució, que ha complert ja més de 230 anys d'existència gairebé ininterrompuda a la vida cultural i social catalana, ha afavorit en diverses ocasions la divulgació de la seva història. Pensem en treballs com el de Josep Balari i Jovany, aparegut el 1895, que podem considerar com la primera història de l'Acadèmia.

Pocs anys després, amb motiu de les festes de commemoració del 150è aniversari de creació de l'Acadèmia, aparegueren diverses publicacions, però destaca el llibre que recull les «festes» celebrades per a l'ocasió, on trobem, per exemple, la reproducció del magnífic discurs inaugural que Francesc Subiràs pronuncià el 1764, fins llavors no imprès, i un resum de la història de l'entitat, a càrrec d'Agustí Murua, farmacèutic i químic que, durant aquells anys, donà un primer impuls entusiasta per fer de la història de la ciència una disciplina de recerca. Finalment, hem de destacar l'extensa memòria de Josep Iglèsies, apareguda amb motiu de la commemoració del 200 aniversari de la fundació de l'Acadèmia, que se centrà en els seus primers anys d'existència (fins al 1800) fent ús del material manuscrit que es conserva, la principal expressió de l'Acadèmia en aquest primer període, donat que pràcticament no efectuà cap publicació institucional.

Cal tenir en compte, a més, que la RACAB publicà al seu anuari o *Nòmina*, els primers anys del nostre segle, les biografies (o les dades biogràfiques disponibles) de tots els seus membres fins llavors; després, hi publica les necrologies dels acadèmics que han mort en el curs precedent. Recordem que la RACAB té, a més, una biblioteca molt important i un arxiu força ben conservat. Tot plegat ha facilitat i ha estimulat molts estudis històrics, molts d'ells referits a diferents aspectes de la mateixa institució.

L'objectiu del nostre simpòsium fou, doncs, el d'interrelacionar aquests estudis de caràcter parcial i d'avançar cap a una visió historiogràficament «més satisfactòria» de la història de la RACAB. Per fer-ho ens calen no solament nous estudis de cas que, per descomptat, encara s'han de fer o aprofundir, sinó també discutir interpretacions generals a partir d'experiències diverses. Preteníem, fonamentalment, que s'hi aportessin elements d'interpretació, que es provés d'establir i de caracteritzar períodes, tot plegat en el context tant de la vida cultural, científica i tècnica de Catalunya i Espanya, com en el context internacional.

Els textos que es presenten a continuació reflecteixen bona part del debat que es produí a Alcoi i introdueixen alguns dels grans temes de discussió sobre la RACAB. En primer lloc, no hi ha dubte que el problema fundacional de la institució a la segona meitat del segle

XVIII atragueren l'interès de molts dels autors (Garcia-Doncel, Gassiot). La comparació de la RACAB amb altres models d'acadèmia científica, com el de l'«Académie des Sciences» de París, la «Royal Society» de Londres o les Acadèmies provincials franceses fou un altre element important de consideració (Grapí), així com el possible paper de la RACAB com acadèmia docent amb voluntat de substitució d'una Universitat de Barcelona suprimida o minvada (Barca), o de competència amb altres institucions científiques coetànies.

Els diferents espais intel·lectuals de la RACAB, el que podríem definir com alguns aspectes de la seva «anatomia» ocuparen també l'interès d'alguns autors (Camarasa, Camós), així com la reflexió sobre la utilitat de la ciència de la RACAB en un context de debat sobre la ciència pura i la ciència aplicada de finals del segle XVIII i les primeres dècades del XIX (Bernat, Rossell).

La necessitat d'estendre el treball de recerca al període finisecular del 1900 i al segle XX és clar també en algun altre autor (Roca), així com l'interès per un debat sobre la debilitat o fortalesa de la RACAB en relació a d'altres institucions i al context català mobilitzà a molts dels participants i al públic assistent en algunes de les intervencions del torn de preguntes. En el fons, el simposium s'interrogà sobre la validesa de la RACAB com a «finestra» per a observar la ciència catalana i barcelonina en els darrers dos segles i mig, i permeté formar un grup de recerca amb vocació clara de continuïtat en els pròxims anys.